

Sygn.akt III AUa 1516/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 kwietnia 2014 r. w B.

sprawy z odwołania (...) A. C.

przy udziale zainteresowanych: L. G., J. D., J. S., H. L.

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.**

o ustalenie niepodlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i ustalenie wysokości zaległych składek na Fundusz Pracy i FGŚP

na skutek apelacji wnioskodawcy (...) A. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 lipca 2013 r. sygn. akt IV U 371/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Olsztynie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu za II instancję.

Sygn. akt III AUa 1516/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzjami z dnia 28 grudnia 2013 roku stwierdził, że J. S. w okresach od dnia 28 czerwca 2010 roku do dnia 30 lipca 2010 roku oraz od dnia 1 sierpnia 2010 roku do dnia 31 października 2010 roku, H. L. w okresie od dnia 29 listopada 2010 roku do dnia 10 grudnia 2010 roku, L. G. w okresie od dnia 15 października 2007 roku do dnia 31 marca 2009 roku, J. D. w okresie od dnia 1 stycznia 2010 roku do dnia 30 czerwca 2012 roku podlegali obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu oraz wypadkowemu z tytułu wykonania umowy zlecenia u płatnika składek A. C. (...) w O. oraz ustalił podstawę wymiaru składek z powyższych tytułów.

Kolejną decyzją z dnia 28 grudnia 2013 roku w/w organ rentowy ustalił dla płatnika składek A. C. (...) w O. kwotę należnych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od października 2007 roku do marca 2009 roku.

A. C. (...) w O. w odwołaniach od powyższych decyzji podniosła, iż organ rentowy nie wyjaśnił sprawy, tj. nie przesłuchał osób zatrudnionych na podstawie spornych umów, jak również nie uwzględnił dowodu w postaci zestawienia prac. W ocenie skarżącej, organ rentowy błędnie uznał, że sporne umowy są umowami zlecenia, nie zaś umowami o dzieło. Nadto wnioskodawczynie kwestionowała wyliczenie składek, podnosząc, że organ rentowy winien przyjąć, że kwoty wynagrodzeń wynikających z umowy są kwotami brutto i od tych kwot winien naliczyć ewentualne składki. Tymczasem organ rentowy przyjął, że wskazane w umowach kwoty są kwotami netto. Wskazując na powyższe, wnioskodawczynie domagała się uchylecia zaskarżonych decyzji.

Zainteresowani J. S., H. L., L. G. oraz J. D. poparli stanowisko organu rentowego w sprawie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu powyższych odwołań, wyrokiem z dnia 4 lipca 2013 roku odwołania oddalił. Z ustaleń Sądu I instancji wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. w okresie od dnia 19 października 2012 roku do dnia 26 października 2012 roku dokonał kontroli u płatnika składek A. C. (...) w O. w zakresie dotyczącym zgłaszania do ubezpieczeń, przebiegu ubezpieczeń, ustalania wymiaru składek i ich poboru. W wyniku kontroli organ rentowy stwierdził, iż wnioskodawczynie A. C. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawarła z zainteresowanymi J. S., H. L., L. G. oraz J. D. umowy na wykonywanie prac konserwatorskich i remontowo – budowlanych przy ul. (...) w O.. Płatnik składek nie zgłosił zainteresowanych z tytułu wykonywania powyższych umów do ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz nie zadeklarował składek na te ubezpieczenia od przychodów osiągniętych z tytułu wykonywania powyższych umów. Organ rentowy przeprowadzając kontrolę doszedł do wniosku, że powyższe umowy miały charakter umów zlecenia, nie zaś umów o dzieło. W konsekwencji organ rentowy wydał aktualnie zaskarżone decyzje z dnia 28 grudnia 2013 roku, na podstawie których stwierdził, że zainteresowani z tytułu wykonywania spornych umów (umów zlecenia) podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu, ustalił podstawę wymiaru składek oraz ustalił dla płatnika składek A. C. kwotę należnych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z tytułu powyższych umów. Zdaniem Sądu I instancji, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. prawidłowo zakwalifikował umowy, jakie A. C. zawarła z zainteresowanymi jako umowy zlecenia, które rodzą obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym. Sąd Okręgowy doszedł do takiego wniosku mając na względzie zarówno treść spornych umów, jak również zeznania wnioskodawczynie przesłuchanej przed Sądem I instancji i przed organem rentowym oraz wyjaśnienia zainteresowanych. Zauważył, iż sama wnioskodawczynie w toku postępowania przed organem rentowym początkowo wskazywała, że sporne umowy są umowami zlecenia. Dopiero wówczas, gdy zorientowała się, jakie skutki w sferze ubezpieczeń społecznych wywołuje zawarcie umów zlecenia, zmieniła swoje stanowisko, podnosząc, iż umowy te należy kwalifikować jako umowy o dzieło. Sąd Okręgowy wskazał, że w treści wszystkich spornych umów przedmiot umowy określany był jako prace konserwatorskie i remontowo – budowlane przy ul. (...) w O.. Sąd I instancji zauważył, że tak ogólne określenie przedmiotu umowy powoduje, że na ich podstawie mogą być wykonywane różnego rodzaju prace, jednakże - w jego ocenie – prace, na które wskazywali w swoich wyjaśnieniach zainteresowani, były pracami starannego działania, charakterystycznymi dla umowy zlecenia, a nie dla umowy o dzieło. Jednocześnie treść żadnej ze spornych umów nie wskazuje, aby dotyczyła ona wykonania jakiegokolwiek zindywidualizowanego dzieła. Konkludując, Sąd I instancji stwierdził, że także z treści spornych umów (w powiązaniu z wyjaśnieniami zainteresowanych oraz zeznaniami wnioskodawczynie) wynikało, że charakter wykonywanych na ich podstawie prac wskazuje, iż umowy te należy uznać za umowy zlecenia. Sąd Okręgowy uznał, iż zaoferowane przez wnioskodawczynię dowody w postaci zestawień sporządzonych przez specjalistę ds. kadr J. K. były spóźnione, zatem oddalił powyższy wniosek dowodowy. Podniósł również, iż zestawienia te nie zawierały dat ich sporządzenia, zatem – zdaniem Sądu Okręgowego - nawet w wypadku dopuszczenia ich jako dowód w sprawie, nie mogły one wypłynąć na zakwestionowanie stanowiska ZUS. Nadto Sąd Okręgowy oddalił wniosek A. C. o ponowne przesłuchanie zainteresowanych pomimo tego, iż byli oni przesłuchani jedynie informacyjnie. Uznał, iż wyjaśnienia złożone przez nich na pierwszej były wiarygodne. Sąd Okręgowy oddalił powyższy wniosek dowodowy na podstawie art. 207 § 6 k.p.c., uzasadniając, iż możliwe jest wpływanie przez wnioskodawczynię na zainteresowanych celem zmiany ich stanowiska w sprawie. Nadto przeprowadzenie tego dowodu wydłużyłoby postępowanie w sprawie. Reasumując, Sąd Okręgowy stwierdził, że zaskarżone decyzje organu rentowego są prawidłowe w świetle art. 83 ust. 1 pkt. 1, art. 91 ust. 5, art. 32 oraz art. 6 ust. 1 pkt. 4, art. 9 ust. 4a, 12 ust. 1, art. 13 pkt. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie

ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585 ze zm.), art. 104 ust. 1 i 2, art. 107 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 roku, Nr 69, poz. 415 ze zm.) oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 lipca 2006 roku o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. z 2006 roku, Nr 158, poz. 1121 ze zm.). Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy jak w sentencji wyroku orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

A. C. (...) w O. zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów procesowych:

1) art. 217 § 2 k.p.c., art. 224 § 1 k.p.c. i art. 227 k.p.c. przez uznanie sprawy za dostatecznie wyjaśnioną i przez oddalenie mającego dla sprawy istotne znaczenie wniosku dowodowego w postaci przesłuchań zainteresowanych J. S., H. L., L. G. oraz J. D. na okoliczność rodzaju wykonywanych przez nich prac,

2) art. 233 § 1 k.p.c. przez uznanie za wyłączną podstawę rozstrzygnięcia informacyjnego przesłuchania zainteresowanych bez wszechstronnego rozważenia i przeprowadzenia dowodu w postaci zestawień prac wykonywanych przez zainteresowanych,

3) art. 328 § 2 k.p.c. przez niewskazanie i niewyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których Sąd przyjął kwestionowane przez wnioskodawczynię wyliczenie składki dokonane przez ZUS, który jako podstawę wyliczenia przyjął kwoty wynagrodzeń wynikające z umów, uznając, że są to kwoty netto.

Wskazując na powyższe zarzuty wnioskodawczyni domagała się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna. Zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu, a sprawa przekazaniu Sądowi Okręgowemu w Olsztynie do ponownego rozpoznania, bowiem wydanie wyroku w niniejszej sprawie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji wyrokował w sprawie, która ze względu na braki w materiale dowodowym uzyskanym przed tym Sądem, nie nadawała się do merytorycznego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy poza przesłuchaniem wnioskodawczyni A. C. w charakterze strony nie przeprowadził żadnego innego dowodu na okoliczność ustalenia, czy pisemne umowy na wykonanie prac konserwatorskich i remontowo – budowlanych przy ul. (...) w O., które wnioskodawczyni zawierała z zainteresowanymi, były umowami o dzieło, czy też umowami zlecenia. Poza tym Sąd I instancji jedynie przesłuchał informacyjnie zainteresowanych J. S., H. L., L. G. oraz J. D., po czym oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań zainteresowanych w charakterze strony, argumentując to możliwością wpłynięcia przez wnioskodawczynię na zainteresowanych, co mogłoby skutkować zmianą zajętego przez nich pierwotnie stanowiska w sprawie. Należy także podkreślić, iż z dołączonych przez organ rentowy akt kontroli ZUS, przeprowadzonej u płatnika składek A. C. (...) w O. nie wynika, aby zainteresowani byli przesłuchani w postępowaniu przed tym organem. Nadto informacyjne przesłuchanie zainteresowanych na rozprawie przed Sądem I instancji w dniu 10 kwietnia 2013 roku odbyło się pod nieobecność wnioskodawczyni A. C., która we wcześniejszym piśmie procesowym z dnia 11 marca 2013 roku wносиła o odroczenie rozprawy, wskazując, iż w terminie, na który została wyznaczona rozprawa, będzie przebywała poza granicami kraju. Zauważyć należy także, iż w aktach ZUS znajdują się 4 dokumenty zatytułowane zestawienie – lista prac zleconych do wykonania J. D. za lata 2009-2012 sporządzone przez specjalistę ds. kadr J. K. (k. 145-148 akt ZUS), do których Sąd I instancji w ogóle się nie odniósł. Na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku pełnomocnik wnioskodawczyni złożył wniosek o dołączenie do akt zestawień za lata 2008-2012 sporządzonych przez tę samą osobę. Z protokołu rozprawy nie wynika, których z osób zainteresowanych dotyczą przedkładane zestawienia oraz jaka jest ich treść. Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z tychże zestawień jako spóźniony, bez wyjaśnienia okoliczności sporządzenia tych dokumentów, tj. czasu

oraz okoliczności ich sporządzenia, jak również tego, na czyje polecenie zostały sporządzone. Ich treść nie została przez Sąd Okręgowy skonfrontowana z zeznaniami wnioskodawczyni, ani z wyjaśnieniami zainteresowanych.

Powyższy materiał dowodowy zgromadzony przez Sąd I instancji nie pozwalał dokonać merytorycznej kontroli zaskarżonego wyroku.

Nadto Sąd Okręgowy nie odniósł się do podniesionego w odwołaniu zarzutu niewłaściwego ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Z uwagi na powyższe zaistniała potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości celem ustalenia charakteru prawnego spornych umów, tj. tego czy umowy te miały charakter umów o dzieło, które nie rodzą obowiązku ubezpieczeń społecznych, czy też miały one charakter umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy dotyczące umów zlecenia, a z którymi to, na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń wiąże się obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu i rentowemu, zaś w konsekwencji na podstawie art. 12 ust. 1 w/w ustawy – ubezpieczeniu wypadkowemu

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd I instancji winien przeprowadzić postępowanie dowodowe, tj. dopuścić dowód z dokumentów w postaci zestawień za lata 2008-2012 sporządzonych przez specjalistę ds. kadr J. K., których dołączenia do akt sprawy pełnomocnik wnioskodawczyni domagał się na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku. Przede wszystkim – z uwagi na skąpy materiał dowodowy w postaci dokumentów, tj. akt rentowych oraz akt kontroli – Sąd Okręgowy powinien dopuścić dowód z zeznań zainteresowanych J. S., H. L., L. G. oraz J. D., celem ustalenia rodzaju faktycznie wykonywanych przez nich prac w oparciu o sporne umowy. Dopiero zeznania zainteresowanych (w przeciwieństwie do wyjaśnień informacyjnych) będą miały walor dowodu w sprawie. Po przeprowadzeniu dowodu z przesłuchania zainteresowanych, zeznania te należy skonfrontować z treścią zestawień (k. 145 akt ZUS) oraz zestawień, które nie zostały zaliczone w poczet materiału dowodowego podczas rozpoznania sprawy po raz pierwszy. Nadto Sąd Okręgowy winien rozważyć celowość przesłuchania w charakterze świadka J. K. celem ustalenia charakteru sporządzonych przez nią dokumentów i okoliczności ich powstania oraz przeprowadzenia innych dowodów, które uzna za niezbędne.

Dopiero po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w całości i dokonaniu oceny zgromadzonych dowodów będzie możliwe ustalenie (przy uwzględnieniu konstytutywnych cech obu tych rodzajów umów), czy sporne umowy stanowiły umowy zlecenia, czy też umowy o dzieło.

Sąd Okręgowy winien również odnieść się do spornej kwestii prawidłowości ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, tj. rozstrzygnąć, czy podstawy wymiaru zostały przez organ rentowy ustalone właściwie, czy też nie, jak również wyjaśnić przyczyny zajęcia określonego stanowiska w tej kwestii.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

A.K.